

OBSAH

1. Gerontopsychiatrie – historie, osobnosti, současnost	17
<i>Roman Jirák</i>	
2. Nejčastější psychické poruchy v seniorském věku	20
<i>Roman Jirák</i>	
3. Změny psychiky ve stáří.....	21
<i>Tamara Tošnerová</i>	
Ztráta nezávislosti u stárnoucí populace	24
Změny, které mohou vést k závislosti.....	24
▪ Fyzické změny	24
▪ Sociální změny	25
▪ Psychologické změny	25
Pohled na dopad závislosti	26
<i>Literatura</i>	27
4. Použití zobrazovacích metod v gerontopsychiatrii.....	28
<i>Vladimír Línek</i>	
Výpočetní tomografie.....	29
Nukleární magnetická rezonance.....	31
Jednofotonová emisní výpočetní tomografie	33
Pozitronová emisní tomografie	35
Skóre mediotemporální atrofie	35
<i>Literatura</i>	35
5. Vyšetření gerontopsychiatrického pacienta	36
<i>Roman Jirák</i>	

6. Možnosti testování paměti u seniorů	39
<i>Světlana Žuchová</i>	
Pracovní paměť	41
• Brown-Peterson Task	41
• Brief Word Learning Tests	41
• Reprodukce textu	41
Vizuálně-prostorová paměť	41
• Reyova-Osterriethova komplexní figura	42
Prospektivní paměť	42
Testy dávných vzpomínek	43
• Famous Events Test	43
Autobiografická paměť	43
Dotazníkové metody	44
• Memory Functioning Questionnaire	44
<i>Literatura</i>	45
7. Posuzovací škály a testy používané v gerontopsychiatrii	47
<i>Aleš Bartoš, Roman Jirák</i>	
Testování kognitivních funkcí	47
• Jednoduché orientační kognitivní zkoušky	47
• Komplexní orientační kognitivní testy	54
Dotazníky aktivit denního života	59
• Dotazník funkčního stavu / Functional Activities Questionnaire (FAQ)	60
• Dotazník soběstačnosti / Disability Assessment for Dementia (DAD)	61
• Bristolská škála aktivit denního života / Bristol Activities of Daily Living Scale (BADLS)	61
Škála deprese pro geriatrické pacienty / Geriatric Depression Scale (GDS)	66
Hachinskiho ischemické skóre / Hachinski Ischemic Score	67
<i>Literatura</i>	68
8. Demence a další poruchy kognitivních funkcí	69
<i>Roman Jirák</i>	
Diagnostika syndromu demence I (základní příznaky)	69
Diagnostika syndromu demence II	70
Epidemiologie	71
8.1. Neuropatologie vybraných příčin syndromu demence	73
<i>František Koukolík</i>	
Alzheimerova nemoc	73
• Makroskopické změny	73
• Mikroskopické změny	73
• Specificita neurohistologických změn	76

• Demence při Alzheimerově nemoci – neuropatologická korelace	76
• Lehká kognitivní porucha (mírná porucha poznávacích funkcí)	80
• Genetické vlivy	80
Vaskulární kognitivní porucha (vaskulární demence)	81
• Hipokampální skleróza	82
• Normotenzní hydrocefalus	82
• CADASIL	83
• Hereditární mozkové krvácení s amyloidózou – holandský typ	83
• Hereditární mozkové krvácení s amyloidózou – islandský typ	83
• Familiární amyloidóza – finský typ	83
• Familiární britská demence s amyloidovou angiopatií	84
• Familiární dánská demence	84
Frontotemporální lobární degenerace	84
• Pickova nemoc	87
• Kortikobazální degenerace	88
• Progresivní supranukleární obrna	88
• Nemoc s argyrofilními zrny	89
• Mnohotná systémová tauopatie s demencí	89
• Frontotemporální lobární atrofie doprovázená onemocněním motorického neuronu	90
• Onemocnění charakterizované neuronálními inkluzemi obsahujícími intermediální vlákna	90
• Demence bez charakteristického histologického nálezu	90
• Frontotemporální lobární degenerace doprovázená proteinem FUS ...	90
Onemocnění charakterizovaná Lewyho tělísky	91
• Demence s Lewyho tělísky	91
Alkohol a demence	93
Demence při Huntingtonově nemoci	95
• Heredodegenerativní a metabolické příčiny demencí před 60. rokem věku	96
• Symptomatické a takzvané reverzibilní demence	96
Prionová onemocnění	97
<i>Literatura</i>	100
8.2. Alzheimerova nemoc	102
<i>Roman Jirák</i>	
Klinický obraz	102
Diagnostika	105
Diferenciální diagnostika	108
Terapie	109
• Inhibitory mozkových cholinesteráz	110
• Slabé kompetitivní inhibitory glutamátergních ionotropních receptorů typu NMDA	111
<i>Literatura</i>	117

8.3. Demence s Lewyho tělísky	119
<i>Jiří Konrád</i>	
Epidemiologie	120
Neuropatologické znaky a vztahy s Parkinsonovou a Alzheimerovou nemocí	120
Klinický obraz a diagnostika	123
Možnosti léčebného ovlivnění	125
<i>Literatura</i>	127
8.4. Demence u Parkinsonovy nemoci a onemocnění typu »Parkinson plus«	128
<i>Jiří Konrád</i>	
Základní charakteristiky Parkinsonovy nemoci	128
Typické klinické příznaky demence u Parkinsonovy nemoci	128
Možnosti terapie příznaků demence u Parkinsonovy nemoci	129
Onemocnění typu »Parkinson plus«	130
<i>Literatura</i>	131
8.5. Frontotemporální lobární degenerace, frontotemporální demence (F02.2)	132
<i>Vanda Franková, Radoslav Matěj</i>	
Historie	132
Epidemiologie	133
Průběh onemocnění	133
Etiologie a patogeneze	133
Neurochemické změny	135
Klinický obraz	135
• Demence frontálního typu (behaviorálně-dysexekutivní varianta)	136
• Sémantická demence	137
• Primární progresivní afázie (progresivní nonfluentní afázie)	138
Vyšetření pacientů s FTLD	139
Diagnostika	142
Diferenciální diagnostika	143
Terapie	145
Kortikobazální degenerace	148
Progresivní supranukleární obrna	148
<i>Literatura</i>	149
8.6. Další demence neurodegenerativního původu	151
<i>Roman Jiráček</i>	
Huntingtonova nemoc	151
Demence v rámci sclerosis multiplex	151
<i>Literatura</i>	152

8.7. Vaskulární demence	153
<i>Roman Jirák</i>	
Epidemiologie	153
Diagnostika	154
▫ Diagnostická kritéria NINDS-AIREN	154
Klasifikace vaskulárních demencí	155
▫ Multiinfarktová demence (F01.1)	155
▫ Vaskulární demence s náhlým začátkem (F01.0)	155
▫ Subkortikální vaskulární demence (F01.2)	155
Jiné, vzácné vaskulární demence	156
▫ CADASIL.....	156
▫ Cerebrální amyloidová angiopatie	157
Terapie	157
Smišené demence	158
<i>Literatura</i>	159
8.8. Demence infekčního původu	160
<i>Pavel Pavlovský</i>	
Demence bakteriálního původu	160
▫ Neurosyfilis	160
▫ Lymeská borrelióza	162
Demence virového původu	163
▫ Demence u AIDS	163
▫ Demence vyvolaná virem Herpes simplex	164
Demence prionového původu	165
Demence parazitárního původu	165
<i>Literatura</i>	165
8.9. Lidské prionové nemoci	166
<i>Vanda Franková, Radoslav Matěj</i>	
Demence u Creutzfeldtovy-Jakobovy nemoci (F02.1)	167
▫ Definice	167
▫ Historie	167
▫ Epidemiologie	167
▫ Etiologie a patogeneze	168
▫ Klinický obraz	168
▫ Vyšetření pacienta s CJN	170
▫ Diferenciální diagnostika	173
▫ Diagnóza.....	173
▫ Terapie.....	175
▫ Prognóza.....	175
Genetická Creutzfeldtova-Jakobova nemoc	176
Náhodně přenesená CJN	177
Nová varianta CJN	178

Kuru	180
Gerstmannova-Sträusslerova-Scheinkerova nemoc.....	180
Fatální familiární insomnie	180
<i>Literatura</i>	181
8.10. Psychické poruchy na podkladě SLE a dalších revmatologických onemocnění	183
<i>Petr Kozelek</i>	
Organické psychické poruchy	185
▀ Systémový lupus erythematoses	186
▀ Sjögrenův syndrom	197
▀ Revmatoidní artritida.....	197
▀ Vaskulitidy	197
▀ Onemocnění infekční etiologie	198
▀ Amyloidóza	199
▀ Sarkoidóza.....	199
Reaktivní psychické poruchy	200
▀ Revmatoidní artritida.....	200
▀ Systémový lupus erythematoses	200
▀ Juvenilní idiopatická artritida a další onemocnění.....	201
Farmakogenní psychické poruchy	201
▀ Imunosupresiva	202
▀ Antimalarika	203
▀ Nesteroidní antiflogistika	203
Terapie psychických poruch u revmatologických nemocných	204
▀ Psychoterapie.....	204
▀ Farmakoterapie.....	204
▀ Elektrokonvulzivní léčba	206
<i>Literatura</i>	207
8.11. Ostatní symptomatické demence	209
<i>Roman Jirák</i>	
Metabolicky podmíněné demence	209
▀ Hereditárně podmíněné metabolické demence.....	209
▀ Hereditárně nepodmíněné metabolické demence	210
Demence na podkladě hypovitaminóz	210
Demence na podkladě endokrinopatií	211
Farmakogenně podmíněné demence a jiné poruchy paměti	211
Alkoholové demence a jiné poruchy paměti	212
▀ Wernickeův-Korsakovův alkoholový syndrom.....	212
▀ Alkoholová demence	213
Demence způsobené jinými intoxikacemi	213
Epileptické demence	213
Demence způsobené traumaty mozku	213

Demence způsobené nádory a paraneoplastické demence	214
Demence na podkladě normotenzního hydrocefalu	214
<i>Literatura</i>	215
8.12. Mírná porucha poznávacích funkcí	216
<i>Roman Jirák</i>	
<i>Literatura</i>	219
8.13. Izolované a přechodné kognitivní deficity	220
<i>Roman Jirák</i>	
<i>Literatura</i>	221
8.14. Behaviorální a psychologické symptomy demencí	222
<i>Roman Jirák</i>	
Terapie	224
<i>Literatura</i>	226
8.15. Úzkostné poruchy u seniorů s demencí	228
<i>Vanda Franková</i>	
Epidemiologie	228
Rizika vzniku	228
Klinický obraz	229
Terapie	230
• Nefarmakologické postupy	230
• Farmakoterapie	231
<i>Literatura</i>	233
8.16. Nefarmakologické postupy v léčbě Alzheimerovy nemoci a demencí jiného typu	234
<i>Vanda Franková</i>	
Práce s pečující osobou	234
• Mírný stupeň demence	234
• Střední stupeň demence	235
• Těžký stupeň demence	235
Práce s pacientem	236
• Mírný stupeň demence	236
• Střední stupeň demence	236
• Těžký stupeň demence	236
• Program pro pacienty s demencí	237
Možnosti využití psychoterapeutických technik při práci se seniory s demencí	237
• Podpůrná terapie	237
• Terapie zaměřená na orientaci v realitě	238

▪ Kognitivně-stimulační terapie	239
▪ Reminiscenční terapie	239
▪ Validace terapie	240
▪ Trénink paměti	242
▪ Senzorická stimulační terapie.....	243
▪ Muzikoterapie	243
▪ Multisenzorická stimulace.....	244
▪ Behaviorální terapie	244
▪ Kognitivně-behaviorální terapie	245
▪ Terapie s loutkou.....	246
<i>Literatura</i>	246
9. Deliria (stavy zmatenosti) ve stáří	248
<i>Jiří Konrád</i>	
Epidemiologie	249
Definice.....	249
Etiologie	249
Klinický obraz a diagnostika, diferenciální diagnostika	
demenace a deliria	251
Terapie.....	252
▪ Symptomatická farmakoterapie deliria nenasedajícího na demenci.....	254
▪ Symptomatická farmakoterapie deliria nasedajícího na demenci.....	255
▪ Doléčování deliria po jeho odeznění – prevence časných recidiv.....	257
<i>Literatura</i>	257
10. Deprese ve stáří	259
<i>Roman Jiráček</i>	
Rozdělení depresí ve vyšším věku	259
Vyšetření depresivního pacienta	264
Terapie depresí ve stáří.....	265
Sebevražednost ve stáří	267
<i>Literatura</i>	270
11. Úzkostné poruchy ve stáří	271
<i>Roman Jiráček</i>	
Organická úzkostná porucha.....	272
Neorganické úzkostné poruchy	273
<i>Literatura</i>	273

12. Další organicky podmíněné psychické poruchy ve stáří.....	274
<i>Roman Jirák</i>	
Organická emoční labilita.....	274
Organická disociativní porucha.....	274
Organická porucha osobnosti a neorganické poruchy osobnosti seniorského věku	275
<i>Literatura</i>	279
13. Organické psychotické poruchy ve stáří.....	280
<i>Petr Kozelek</i>	
Organická halucinóza	281
Organická katatonní porucha.....	283
Organický syndrom s bludy	285
<i>Literatura</i>	290
14. Psychózy ve stáří.....	291
<i>Vanda Franková</i>	
Epidemiologie	291
Vyšetření	292
Diferenciální diagnostika.....	292
Terapie.....	293
Funkční psychózy ve stáří	295
▪ Epidemiologie	295
▪ Etiologie a patogeneze.....	296
▪ Diagnostika	296
▪ Klinický obraz.....	296
▪ Terapie	297
▪ Farmakoterapie funkčních psychóz ve stáří	298
Trvalá duševní porucha s bludy.....	300
▪ Epidemiologie	300
▪ Etiologie a patogeneze.....	300
▪ Klinický obraz.....	300
▪ Forenzní problematika.....	302
Psychotické poruchy ve stáří přetrvávající z mladšího věku	302
<i>Literatura</i>	304
15. Závislosti ve stáří.....	305
<i>Hana Kučerová</i>	
Benzodiazepiny	306
Alkohol	308
<i>Literatura</i>	311

16. Poruchy spánku u seniorů	312
<i>Zuzana Lattová</i>	
Fyziologie spánku	312
Registrace a vyšetřování spánku	313
▪ Aktigrafie.....	314
▪ Polysomnografie.....	315
Spánek a stárnutí	315
▪ Populační studie	316
Nejčastější primární poruchy spánku ve vyšším věku	317
▪ Insomnie	317
▪ Obstrukční spánková apnoe	327
▪ Syndrom neklidných nohou	328
▪ Periodické pohyby končetin ve spánku	329
▪ Porucha chování ve spánku REM.....	330
Spánek a neurodegenerativní onemocnění	331
▪ Tauopatie	331
▪ Synukleinopatie.....	333
▪ Huntingtonova nemoc	336
Prionová onemocnění	336
▪ Fatální familiární insomnie	336
▪ Vaskulární demence.....	337
<i>Literatura</i>	337
Zkratky	339
Rejstřík	343